

У. ТАГМАНОВ¹, А. ПАРИДИНОВА¹, Н. КАБАШЕВА², А. ДЖАКСИЛИКОВ¹

¹Халықаралық туризм және меймандостық университеті

(Қазақстан, Түркістан) e-mail: urmanbek.tagmanov@iuth.edu.kz

²Тұран-Астана университеті (Қазақстан, Астана)

ФЕСТИВАЛЬДАРДЫҢ ЖЕРГІЛІКТІ ХАЛЫҚТЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-МӘДЕНИ ЖӘНЕ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨМІРІНЕ ӘСЕРІН ТАЛДАУ

Аңдатпа. Бұл зерттеудің мақсаты – Түркістан қаласындағы фестивальдардың әсерлерін жергілікті тұрғындардың қалай қабылдайтынын анықтау. Деректер сауалнама тәсіл қолданып, 226 жергілікті тұрғыннан онлайн арқылы сауалнама жиналды. Деректерді талдау кезінде гипотезаны тексеру үшін факторлық және құрылымдық теңдеулер моделі талдаулар жүргізілді. Зерттеу нәтижелері фестивальдардың жергілікті қоғамға ықпалы негізінен оң және көпқырлы екенін көрсетті. Әлеуметтік-мәдени және экономикалық факторлар фестивальдардың қала имиджін арттыру мен туристер ағынын көбейтудегі маңызын айқындайды. Сонымен қатар, фестивальдар тұрғындардың әлеуметтік белсенділігін күшейтіп, олардың бос уақытын тиімді ұйымдастыруға ықпал етеді. Тұлғалық даму көрсеткіштері фестивальдардың жеке әлеуметті арттырудағы рөлін дәлелдегенімен, бұл үдеріске негізгі әсер тұрақтылық факторы арқылы жүзеге асады. Тұрақтылық фестивальдардың мәдени мұраны сақтау, әлеуметтік бірлікті нығайту және өмір сүру сапасын арттырудағы ұзақ мерзімді ықпалын қамтамасыз етеді.

Кілт сөздер: фестиваль, ивент туризм, жергілікті халық, тұрақтылық, Түркістан

Кіріспе

Фестивальдар қоғамға көптеген әсерлерін тигізіп, жергілікті халықтың дамуын, өмір салтын, білім беру жүйесі мен инфрақұрылымды әртүрлі тәсілдермен жетілдіреді. Фестивальдарға қатысу, жаңа дағдыларды меңгеру, еріктілік қызметтері және өзге де іс-шаралар жергілікті халыққа әлеуметтік, мәдени және экономикалық тұрғыдан мүмкіндік береді. Туризм аясында қарастырған іс-шаралар жылдам дамып келе жатқан және өңірлік дамуда маңызды катализатор болып табылатын оқиғалар болып табылады. Әсіресе, ауылдық аймақтарда экономикалық табыс әкелуі оларды танымал етеді. Сонымен қатар, іс-шаралар аймақтардың таныстырылуына, имиджіне және инфрақұрылымына да үлес қосады [1].

*Бізге дұрыс сілтеме жасаңыз: Тагманов У., Паридинова А., Кабашева Н., Джакселиков А. Фестивальдардың жергілікті халықтың әлеуметтік-мәдени және экономикалық өміріне әсерін талдау // Bulletin of the International University of Tourism and Hospitality. – 2026. – No3(13). – Б. 184–197. <https://www.doi.org/10.62867/3007-0848.2026-3.13>

*Cite us correctly: Tagmanov U., Paridinova A., Kabasheva N., Dzhaksilikov A. Festivaldardyn zhergilikti khalyktyn aleumettik-madeni zhane ekonomikalyk omirine aserin taldaу [Analysis of the impact of festivals on the socio-cultural and economic life of the local population] // Bulletin of the International University of Tourism and Hospitality. – 2026. – No3(13). – P. 184–197. <https://www.doi.org/10.62867/3007-0848.2026-3.13>

Фестивальдар жергілікті қоғамды көрсететін іс-шаралар болып табылады. Белгілі бір дестинацияда жергілікті өмір салты бойынша фестивальдар ұйымдастырылған жағдайда, сол жерде тұратын қоғамның фестивальды жоспарлау және шешім қабылдау процесіне қатысуы маңызды. Егер жергілікті қоғам бұл процестен тыс қалса, фестивальдар дұрыс жүргізілмейді [2]. Жергілікті халықтың туризмге деген қабылдауын білу іс-шараларды жоспарлайтын және ұйымдастыратын тұлғаларға іс-шара барысында туындайтын мәселелерді шешуде көмек көрсетеді [3].

Қоғамдық өзгеріс – бұл қоғамның экономикалық, мәдени және әлеуметтік салалардағы өзгеру процесі. Осы өзгерістің себептері ерекше маңызға ие. Осыған орай туризм жергілікті қоғам мен дестинацияға әртүрлі әсер ететін саланың бірі. Туризмнің әсер аймағы, оның дамитын аймақтары және туындайтын қатынастар мұқият қарастырылуы тиіс. Бір аймақта туризмнің дамуы өндіріс құрылымын және әлеуметтік өмірді өзгертіп, трансформациялауы мүмкін. Бұл даму кейде экономикалық өркендеу ретінде көрінсе, кейде мәдени құндылықтардың жойылып кетуі немесе аймақтағы тыныштықтың бұзылуы сияқты теріс салдарға әкелуі мүмкін [1].

Зерттеудің мақсаты Түркістан қаласында фестивальдардың жергілікті халық тарапынан қалай қабылданатыны анықтау. Осы шеңберде фестивальдың әлеуметтік-мәдени және экономикалық оң ықпалдары, экологиялық және әлеуметтік теріс ықпалдары және фестивальдардың тұрақтылығы тұлғалық дамуға әсер ететінін айқындау болып табылады.

Әдебиетке шолу

Экономика негізінен туризмге тәуелді дестинацияларда туристтер мен жергілікті қоғам арасында оң қарым-қатынастар орнату маңызды. 1990-жылдардың басынан бастап жергілікті қоғамдардың туризм дамуына белсенді қатысуы критикалық маңызды тәсіл ретінде қарастырылды. Бұл тәсіл дәстүрлі, иерархиялық, пайдакүнемдікке бағытталған және мәжбүрлеуші туризм жоспарлауынан гөрі тұрақты әрі демократиялық сипатқа ие [4]. Туризмді дамытуға инвестиция салатындар тек даму агенттіктері, мемлекет немесе жеке инвесторлар ғана емес, сондай-ақ жергілікті қоғамдар туризмнен экономикалық және әлеуметтік пайда көретініне сеніп, қаражат пен күш жұмсап, үміт күтеді [5]. Аймақтық дамуды тек сол аймаққа келетін туристтердің саны арқылы бағалау жеткіліксіз. Оның орнына туризмді аймақта дамыту қажет пе, жоқ па деген сұрақ та қарастырылуы тиіс. Туризмнің жалпы қоғамға әсері оның қалай жоспарланғанына және басқарылғанына байланысты болады [6].

Жаһандық іс-шаралар ұзақ уақыт бойы жұмыспен қамту мен экономикалық дамудың ең басты ынталандырушы мүмкіндігі ретінде қарастырылып келген. Жаһандық іс-шараларды ұйымдастыруды көздейтін дестинациялар сауда мен туризмді жандандыру, жұмыспен қамтуды арттыру және осы арқылы әлеуметтік даму мақсаттарына жетуді өз жоспарларына енгізеді. Мұнда іс-шаралардың шығынды, тәуекелді және күрделі құрылымға ие болуы маңызды мәселе ретінде қарастырылуы тиіс. Іс-шаралар жергілікті тұрғындардың және қатысушылардың күткен нәтижелерін қанағаттандыратындай етіп жобалануы және басқарылуы қажет. Дұрыс жобаланған жағдайда бұл іс-шаралар аймақтық дамуға нақты және абстрактілі тұрғыдан көптеген пайда әкеледі. Нақты пайдаға жаңа және жетілдірілген инфрақұрылым, жаңа жұмыс орындарының пайда болуы, жұмыспен қамту және нығайтылған институттар, ал абстрактілі пайдаға азаматтық мақтаныш пен сенімділіктің артуы, әлеуметтік капитал мен қауымдастық үйлесімділігінің қалыптасуы жатады [7]. Іс-шараларды

ұйымдастырушылар мен жергілікті қоғам оларды әлеуметтік және мәдени мерекелер ретінде қабылдап, мұндай іс-шаралардың саны өсіп келеді және олар өткізілген аймақтарға экономикалық жағынан елеулі үлес қосады. Іс-шаралардың туризм өніміне айналуы және сәтті болуы үшін олардың мақсаттары мен басқарылу тәсілі маңызды [8].

Туризм аймақтық дамуға экономикалық және әлеуметтік тұрғыдан әсер ететін маңызды құрал болып табылады. Әсіресе басқа салалардың дамуы шектеулі ауылдық дестинациялар экономикалық пайда алу мақсатында туризмнің ұсынатын мүмкіндіктеріне көбірек назар аударады. Осы тұрғыдан, көп адамдарды, бір ортаға жинайтын іс-шаралар туризм дестинациялары үшін аса маңызды [9]. Moscardo зерттеуінде туризм дамуына жергілікті көшбасшылардың жұмыс мүмкіндіктерін арттыратыны және жергілікті қоғам үшін тиімді нәтижелер туғызатыны көрсетілген. Дегенмен, жергілікті туризм жайлы ақпарат шектеулі аймақтарда жергілікті көшбасшылардың пайда болуы қиынға соғады. Шетелдік агенттер туризмді дамыту шешімдерінде билік теңгерімін өз бақылауына алады. Мұндай жағдайда туризмді жоспарлау жиі жүргізілмейді және жергілікті мүдделі тараптардың мүдделері еленбейді. Сондықтан тиімді үйлестіру мен жоспарлау болмаған жағдайда дестинациядағы қауымдастықтардың туризмді дамыту шешімдеріне қатысуы қиындайды. Жергілікті қоғам туризмнен алынатын пайданың максималды болуын қамтамасыз ету үшін міндетті түрде процестің белсенді бөлігіне айналуы тиіс [5].

Іс-шараларға қатысу жергілікті қоғамның әлеуметтік дамуын нығайтып, әлеуметтік капитал қалыптастыруға үлес қосатын әрекет. Іс-шараларды әлеуметтік капитал құру құралы ретінде қарастыру үшін кешенді және интеграцияланған тәсіл қолданылуы қажет. Осы тұрғыдан, іс-шаралардың қоғамға әлеуетті пайдасына назар аудару маңызды. Жергілікті қоғамның әлеуметтік дамуын, ортақ мағына қалыптастыруды және әлеуметтік желілерді кеңейтуді қамтамасыз ету үшін іс-шараларды ынталандыру қажет [10].

Қазақстан және Түркістандағы іс-шаралар. Оқиғалық туризм (ивент-туризм) – саяхаттың мақсаты нақты бір оқиғаға немесе іс-шараға қатысумен байланысты болатын туризмнің перспективалы түрі. Дереккөздерге сүйенсек, бұл бағыт елдің имиджін халықаралық аренада көтеруге, ұлттық рухты нығайтуға және экономикаға шетелдік инвестициялар тартуға мүмкіндік береді. Қазақстандағы оқиғалық туризмнің ірі мысалдары ретінде «EXPO-2017» халықаралық көрмесі, 2017 жылғы Қысқы Универсиада және халықаралық бизнес-форумдар атап өтіледі.

Түркістан қаласы Қазақстанның рухани астанасы ретінде оқиғалық туризмнің орталығына айналууда. Дереккөздерде қаладағы келесі маңызды шаралар көрсетілген:

«Gastro FEST» фестивалі: 2019 жылдан бері Наурыз мейрамына орай дәстүрлі түрде өткізіліп келеді. Бұл шара ұлттық тағамдарды насихаттауға және туристердің қазақ мәдениеті туралы жағымды пікір қалыптастыруына бағытталған.

Түркістан марафоны: Жыл сайын қыркүйек және қазан айларында өткізілетін бұл спорттық шара еліміздің түкпір-түкпірінен туристерді тартады.

«Караван сарай» шоулары: Ойын-сауық орталығындағы тақырыптық шоулар (мысалы, фонтандық шоулар) туристерді қызықтыратын басты нысандардың бірі болып табылады. Статистика бойынша, мұндай шоуларды көруге бір мезетте 13 мыңға жуық адам жиналады [11].

Зерттеулер Қазақстанның ірі мегаполистеріндегі оқиғалық шаралардың өзіндік ерекшеліктері бар екенін көрсетеді [12]:

Астана: Сарапшылардың пікірінше, елордада оқиғалық туризм бірінші орында тұр. Бұл

негізінен халықаралық форумдар, MICE (конференциялар, көрмелер) және футуристік сәулет нысандарындағы шаралармен байланысты.

Алматы: Мұнда спорттық шаралар мен гастрономиялық фестивалдерге басымдық беріледі. Алматыда тау туризмі мен шаңғы жарыстары секілді спорттық оқиғалар жақсы дамыған.

Гипотезаларды әзірлеу. Berselli, Аһаһа және Диссо зерттеуінде фестивальдардың әлеуметтік өзгерістерге, бос уақыт пен ойын-сауыққа мүмкіндік беретіні, сондай-ақ қауымдастық сезімін қалыптастырып, өмір сапасына мән қосатыны көрсетілген. Сонымен қатар, фестивальдардың экономикалық және әлеуметтік пайдалармен қатар әлеуметтік және экологиялық шығындарға да алып келетіні анықталған. Зерттеу нәтижелері фестивальдардың қауымдастық мақтанышына және өмір сапасына әсер ететінін, ал олардың оң ықпалдарының қауымдастық мақтанышына айтарлықтай және мәнді әсер ететінін айқындайды [13]. Басқа зерттеулерде фестиваль туризмнің қауымдастық бірлігінің нығаюына оң әсер ететінін көрсеткенімен, бұл әсердің статистикалық тұрғыдан мәнді емес екені көрсетілген. Сонымен қатар, фестивальдар экономикалық пайда әкелгенімен, қалалардың дамуына әлеуметтік тұрғыдан теріс ықпал еткені де айқындалды [14]. Басқа зерттеу нәтижелерінде фестивальдардың жергілікті экономиканың тұрақты дамуына мүмкіндік беру әлеуеті бар екенін көрсеткенімен, мұндай мүмкіндіктердің көп жағдайда толық пайдаланылмайтынын айғақтайды. Фестивальдардың туризм факторларымен өзара әрекеттестігін фестивальдардың тұрақтылығын қамтамасыз ету және туризмді дамытудың тұрақты тәсілдерін ілгерілету мүдделері тұрғысынан мұқият басқару қажетті атап өтілген [15]. Осыған сәйкес жергілікті тұрғындарды фестивальдың қабылданатын әсерлерінің тұлғалық дамуға ықпал ету күшін анықтау мақсатында төмендегі гипотезалар әзірленді.

Гипотеза-1. Фестивальдардың әлеуметтік-мәдени және экономикалық оң ықпалдары тұлғалық дамуға оң және мәнді әсер етеді.

Гипотеза-2. Фестивальдардың экологиялық және әлеуметтік теріс ықпалдары тұлғалық дамуға теріс және мәнді әсер етеді.

Гипотеза-3. Фестивальдардың тұрақтылығы тұлғалық дамуға оң және мәнді әсер етеді.

Зерттеу әдісі

Зерттеудің мақсаты Түркістан қаласындағы фестивальдардың әсерлерін жергілікті тұрғындардың қалай қабылдайтынын анықтау. Зерттеуде деректерді жинау үшін ықтималдық емес ыңғайлы іріктеу тәсілі қолданылды. Деректер 226 Түркістан қаласы тұрғындарынан ыңғайлы іріктеу тәсілі арқылы жиналды. Деректер онлайн сауалнама жүргізу негізінде алынды.

Деректерді жинауда қолданылған сауалнаманы әзірлеу барысында бұрын қолданылып, сәйкестігі мойындалған сауалнама негізге алынды. Сауалнама сұрақтары дереккөзден [1] пайдаланылды. Жалпы 24 сұрақтан тұратын сауалнама нысаны құрылды. Зерттеудің сауалнама жинау үдерісі 2024 жылдың 20-қараша айынан 11-желтоқсан айына дейінгі кезеңді қамтиды.

Деректерді талдау барысында SPSS және AMOS бағдарламалық пакеттері пайдаланылды. Алдымен зерттеу өлшеуіндегі тұжырымдардың асимметрия (қисықтық) және эксцесс (басылық) коэффициенттері қарастырылды. Аталған коэффициенттердің -2 мен +2 аралығында екені анықталып, деректердің бір қалыпты таралғаны айқындалды дереккөзден [16]. Осыған сәйкес, SPSS бағдарламасы арқылы барлау факторлық талдау, жиіліктік талдау, сондай-ақ деректердің сенімділігі талданды. Сонымен қатар, AMOS бағдарламасының

көмегімен растау факторлық талдау, құрылымдық теңдеулер моделі мен гипотезаларды тексерулер жүргізілді.

Талдау

Қатысушыларға тиісті сипаттамалық статистикалық нәтижелер. Кесте 1-де зерттеуге қатысушылардың басым бөлігі әйелдер (73,9%) және 18–25 жас аралығындағы жастар (48,2%) болып табылады. Білім деңгейі бойынша ең көп қатысушылар бакалавриат дәрежесінде (49,1%) оқығандар. Жалпы, зерттеуге қатысушылар негізінен жас және жоғары білімді аудиториядан құралған.

1-кесте – Қатысушылардың демографиялық ақпараттары

Айналымдар		n	%
Жыныс	Әйел	167	73.9
	Ер	59	26.1
Білім деңгейі	Орта	27	11.9
	Бакалавриат	111	49.1
	Магистратура	52	23.0
	Докторантура	36	15.9
Жас	18-25 жас арасы	109	48.2
	26-46 жас арасы	71	31.4
	46 жас және жоғары	46	20.4
Жалпы		226	100
<i>Ескерту – сауалнама негізінде авторлар құрастырған</i>			

Шкаланың валидтілігі мен сенімділігін бағалау. Зерттеу шкаласының сенімділігін тексеру үшін ішкі үйлесімділік әдісі қолданылды. Кесте 2-де көрсетілгендей, шкаланың Cronbach Alpha коэффициенті 0,70-тен жоғары дереккөзден [17], бұл нәтижелердің сенімді екенін көрсетеді. Сонымен қатар, деректердің барлау факторлық талдау жүргізуге жарамдылығын тексеру мақсатында КМО үлгі жарамдылығы тесті қолданылды. КМО тестінің нәтижесі 0,7-ден жоғары болып, үлгінің жарамдылығының жақсы екенін көрсетті. Bartlett тестінің нәтижесі ($\chi^2 = 1939.945$, $p < 0,05$) корреляция матрицасы мен бірлік матрицасы арасында мәнді айырмашылық бар екенін дәлелдеді. Барлау факторлық талдау барысында кейбір қайталанатын 3 тұжырым талдаудан алынып тасталды, ал Varimax айналдыру тәсілі қолданылды. Соңғы айналдыру нәтижесінде 4 фактор анықталды және 20 тұжырымның жалпы түсіндірілген дисперсиясы 57.721% құрады.

Содан кейін, AMOS бағдарламасы арқылы 20 тұжырымды қамтитын төрт өлшемді растау факторлық талдау (CFA) жүргізілді. CFA моделі әртүрлі критерийлер бойынша қабылданатын үйлесімділікті көрсетті хи-квадрат-346.174, $p = 0.00$, χ^2/df -1.902, RMSEA-0.63, CFI-0.90, IFI-0.91, and SRMR-0.057 дереккөзден [18]. Осы зерттеуде индекстер шекті мәннен жоғары болып, модельдің жақсы үйлесімділігін дәлелдеді.

Зерттеуде өлшеу моделінің сенімділігі мен конвергентті валидтілігі құрамдас сенімділік (CR) және орташа алынған дисперсия (AVE) көрсеткіштері арқылы бағаланды. Нәтижелер бойынша CR мәндері 0,699–0,862 аралығында болып, ұсынылған 0,70 шегіне жақын немесе одан жоғары, бұл шкалалардың жеткілікті ішкі үйлесімділікке ие екенін көрсетеді. AVE көрсеткіштері 0,426–0,482 аралығында анықталып, ұсынылған 0,50 шегінен төмен, алайда бұл индикаторлар арқылы түсіндірілетін дисперсияның шектеулі екенін көрсетеді. Дегенмен,

құрамдас сенімділік (CR) көрсеткіштерінің ұсынылған деңгейден жоғары болуы өлшемдердің ішкі үйлесімділігінің жеткілікті әрі конвергентті валидтіліктің жалпы алғанда қабылдауға болатын деңгейде екенін білдіреді дереккөзден [19, 20].

2-кесте – Барлау және растау факторлық талдау нәтижелері

Фестиваль әсерлері		Cronbach Alfa	Құрамдас сенімділік (CR)	Орташа алынған дисперсия (AVE)	Барлау фактор жүктеме	Растау фактор жүктеме
Фактор 1 – Әлеуметтік-мәдени және экономикалық оң ықпалдар	ӘМЭОЫ 22	0.850	0.86	0.44	0.791	0.781
	ӘМЭОЫ 21				0.762	0.783
	ӘМЭОЫ 18				0.726	0.705
	ӘМЭОЫ 17				0.676	0.600
	ӘМЭОЫ 23				0.653	0.698
	ӘМЭОЫ 20				0.616	0.618
	ӘМЭОЫ 16				0.600	0.567
	ӘМЭОЫ 24				0.493	0.526
Фактор 2 – Экологиялық және әлеуметтік теріс ықпалдар	ЭӘТЫ 10	0.813	0.81	0.42	0.767	0.75
	ЭӘТЫ 12				0.758	0.658
	ЭӘТЫ 11				0.734	0.697
	ЭӘТЫ 9				0.710	0.668
	ЭӘТЫ 14				0.692	0.53
	ЭӘТЫ 13				0.640	0.593
Фактор 3 – Тұрақтылық	ТҰРАҚ 8	0.781	0.78	0.48	0.691	0.612
	ТҰРАҚ 4				0.627	0.737
	ТҰРАҚ 5				0.610	0.757
	ТҰРАҚ 7				0.604	0.66
Фактор 4 – Тұлғалық даму	ТД 2	0.696	0.69	0.43	0.673	0.708
	ТД 3				0.673	0.696
	ТД 1				0.636	0.575
Ескерту. Varimax ротациясы қолданылған негізгі компоненттер талдауы; КМО: 0,868; Bartlett test: $p>0.000$; хи-квадрат: 1939.945; df: 210; Түсіндірілген жалпы дисперсия: 57.721. Жауап беру санаттары: 1 – Мүлдем келіспеймін; 2 – Келіспеймін; 3 – Келісемін де, келіспеймін де; 4 – Келісемін; 5 – Толықтай келісемін.						
Ескерту – сауалнама негізінде авторлар құрастырған						

Кесте 3-те фестивальдың жергілікті халыққа тигізетін әсерлері бойынша көрсеткіштердің орташа мәндері берілген. Нәтижелер әлеуметтік-мәдени және экономикалық ықпалдар, экологиялық және әлеуметтік теріс ықпалдар, тұрақтылық және тұлғалық даму төрт негізгі факторға топтастырылды. Ең жоғары орташа мән әлеуметтік-мәдени және экономикалық ықпалдарға тиесілі ($x = 3, 99$). Бұл фестивальдардың қала беделін арттыруға,

жергілікті тұрғындардың мақтаныш сезімін қалыптастыруға, туристер ағынын көбейтуге және экономикалық белсенділікті жандандыруға оң әсер ететінін көрсетеді. Сонымен қатар, фестивальдар жергілікті тұрғындардың демалыс мүмкіндіктерін кеңейтіп, жалпы әлеуметтік белсенділікті арттырады.

Келесі тұлғалық даму факторы ($x = 3.98$) жергілікті тұрғындардың жеке әлеуетін арттырудағы фестивальдардың рөлін көрсетіп, жаңа дағдыларды меңгеру, шығармашылық қабілеттерін көрсету және жұмыс орындарының артуы сияқты аспектілер жоғары бағаланды.

3-кесте – Фестивальдың қабылданған ықпалдары бойынша көрсеткіштердің орташа мәндері

Фактор	Тұжырымдар		$\bar{x}$
Әлеуметтік-мәдени және экономикалық оң ықпалдар ($\bar{x}=3.99$)	22	Фестивальдың арқасында қаланың беделі артады	4.20
	21	Фестивальдың арқасында жергілікті халықтың өз қаласына деген мақтанышы артады	4.14
	18	Фестиваль қала мен жергілікті тұрғындарға аймақтағы туризмді ынталандыратын имидж сыйлайды	4.11
	17	Фестиваль қалаға келушілер санын арттырады	4.15
	23	Фестиваль кезінде жергілікті тұрғындар аймаққа келушілермен бірге болғанды ұнатады	3.82
	20	Жергілікті тұрғындардың фестивальге деген ықыласы бар	3.76
	16	Фестиваль жергілікті тұрғындардың демалу мүмкіндіктерін арттырады	3.95
	24	Фестивальдың оң әсерлері жағымсыз әсерлерінен басым	3.81
Экологиялық және әлеуметтік теріс ықпалдар ($\bar{x}=3.52$)	10	Фестиваль кезінде фестиваль өтетін аумақтардың айналасындағы жерлерде қоқыс үйінділері көбейеді	3.81
	12	Фестиваль кезінде қоғамдағы қылмыс деңгейі артады	2.83
	11	Фестиваль кезінде шу деңгейі артады	3.88
	9	Фестиваль кезінде қоршаған ортаның ластануы артады	3.62
	14	Фестиваль кезінде адамдардың көп болуы жергілікті билік қызметтерін бәсеңдетеді	3.02
	13	Фестиваль кезінде көлік қозғалысы мен тұрақ мәселесі артады	3.94
Тұрақтылық ($\bar{x}=3.75$)	8	Фестиваль табиғи ортаны қорғауды қамтамасыз етеді	3.30
	4	Фестиваль жергілікті халықтың өмір сүру деңгейін арттырады	3.67
	5	Фестиваль жергілікті тұрғындар арасында бірлік сезімін қалыптастыруға ықпал етеді	4.03
	7	Фестиваль жергілікті мәдениетті (тарихи мұраны) сақтауға көмектеседі	4.00
Тұлғалық даму ($\bar{x}=3.98$)	2	Фестиваль жергілікті тұрғындарға жаңа дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді	4.03
	3	Фестиваль жергілікті тұрғындарға өздерінің өнерлерін көрсетуге мүмкіндік береді	4.11
	1	Фестиваль кезінде жергілікті тұрғындар үшін жұмыс орындары арта түседі	3.78
<i>Ескерту – сауалнама негізінде авторлар құрастырған</i>			

Тұрақтылық факторының көрсеткіші де салыстырмалы түрде жоғары ($x = 3.75$). Бұл жағдай фестивальдардың мәдени мұраны сақтауға, жергілікті бірлікті нығайтуға және халықтың өмір сүру сапасын жақсартуға ықпал ететінін білдіреді. Әсіресе тарихи мұраларды сақтауға қосатын үлесі ерекше. Ал экологиялық және әлеуметтік теріс ықпалдардың орташа мәні төменірек ($x = 3.52$). Бұл фестивальдар кезінде қоқыстың көбеюі, шу деңгейінің артуы, экологиялық жүктеменің жоғарылауы және қоғамдық қысым сияқты мәселелердің туындайтынын көрсетеді. Дегенмен, бұл көрсеткіштердің салыстырмалы түрде төмен болуы теріс әсерлердің оң ықпалдарға қарағанда әлсіздеу екенін аңғартады.

Жалпы алғанда, зерттеу нәтижелері фестивальдардың аймақтың әлеуметтік-экономикалық дамуына, мәдени тұрақтылығына және тұрғындардың жеке дамуына оң ықпал ететінін, ал экологиялық және әлеуметтік теріс әсерлердің белгілі бір деңгейде туындайтынын көрсетеді.

Құрылымдық теңдеулер моделі мен гипотезаларды тексеру. Зерттеу барысында ұсынылған теориялық модельді тексеру үшін құрылымдық теңдеулер моделі (SEM) қолданылды. Модельдің сәйкестік көрсеткіштері жалпы алғанда қанағаттанарлық деңгейде екендігін көрсетті: χ^2/df (CMIN/DF) = 1.902, RMSEA = 0.063, CFI = 0.909 және IFI = 0.910. Әдебиеттерде ұсынылған критерийлер бойынша χ^2/df мәнінің 3-тен төмен болуы, RMSEA көрсеткішінің 0.08-ден төмен болуы және CFI мен IFI көрсеткіштерінің 0.90-нан жоғары болуы модельдің деректерге жақсы сәйкес келетінін білдіреді дереккөзден [20].

4-кесте және сурет 1-ге сәйкес, құрылымдық модель нәтижелері бойынша фестивальдың жергілікті халық тарапынан қабылданатын әлеуметтік-мәдени және экономикалық оң ықпалдардың тұлғалық дамуға әсері салыстырмалы түрде төмен ($\beta = 0.16$, $t = 1,120$, $p = 0,001$); экологиялық және әлеуметтік теріс ықпалдардың әсері әлсіз деңгейде ($\beta = 0.26$, $t = 3,039$, $p = 0,001$) байқалды. Сонымен қатар, қабылданған фестивальдардың тұрақтылығының (ТҰРАҚ) да қала тұрғындардың тұлғалық дамуына ең күшті әсер ететін фактор ($\beta = 0,68$, $t = 4,042$, $p = 0,001$) болып анықталды. Бұл нәтижелер фестивальдардың тұрақтылығы қала тұрғындарының тұлғалық даму үдерісіндегі маңызды рөлін көрсетеді. Зерттелген факторлардың тұлғалық дамуға әртүрлі деңгейде ықпал етуде. Осы нәтижелерге сәйкес, H1, H2 және H3 гипотезалары қабылданды.

4-кесте – Жол талдауы және гипотеза нәтижелері

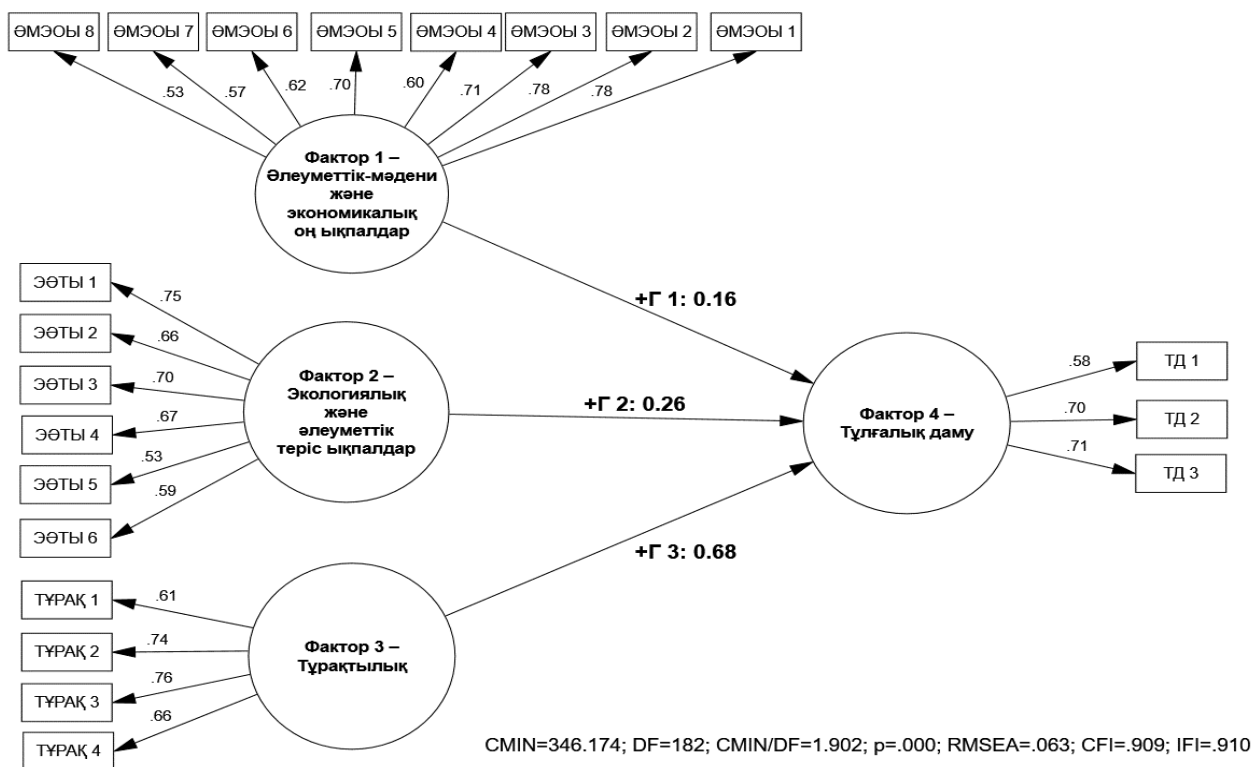
Гипотеза	Жол талдауы	β	t мәні	p	Нәтиже
G ₁	ӘМЭОЫ → ТД	0.16	1.200	***	√
G ₂	ЭӘТЫ → ТД	0.26	3.039	***	√
G ₃	ТҰРАҚ → ТД	0.68	4.042	***	√
Ескерту – сауалнама негізінде авторлар құрастырған					

Талқылау және қорытынды

Зерттеу нәтижелері фестивальдардың жергілікті қоғамға ықпалының негізінен оң және көпқырлы екенін көрсетеді. Әлеуметтік-мәдени және экономикалық факторлардың жоғары бағалануы фестивальдардың қаланың имиджін арттыру, туристер ағынын көбейту және жергілікті тұрғындардың мақтаныш сезімін қалыптастырудағы маңызды рөлін айқындайды. Сонымен қатар, бұл іс-шаралар қоғамның әлеуметтік белсенділігін күшейтіп, бос уақытты тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Тұлғалық даму көрсеткіштерінің жоғары болуы фестивальдардың жергілікті

тұрғындардың жеке әлеуетін дамытудағы маңызын дәлелдейді. Алайда құрылымдық модель нәтижелері бұл дамуға әлеуметтік-экономикалық ықпалдардың әсері шектеулі екенін, ал негізгі әсер тұрақтылық факторына тиесілі екенін көрсетті. Бұл фестивальдердің жүйелі, ұзақ мерзімді және тұрақты түрде ұйымдастырылуы тұрғындардың дамуына анағұрлым күшті ықпал ететінін білдіреді. Тұрақтылық факторының жоғары әсері фестивальдардың мәдени мұраны сақтау, әлеуметтік бірлікті нығайту және өмір сүру сапасын жақсарту сияқты ұзақ мерзімді нәтижелерге ықпал ететінін көрсетеді. Осы тұрғыда тұрақтылық тек экологиялық емес, сонымен қатар әлеуметтік және мәдени өлшемдерді қамтитын кешенді ұғым ретінде көрінеді.

1-сурет – Гипотеза нәтижелері

Сонымен бірге, экологиялық және әлеуметтік теріс ықпалдардың болуы фестивальдардың белгілі бір деңгейде жағымсыз салдар туындататынын көрсетеді. Қоқыс көлемінің артуы, шу, көлік кептелісі сияқты мәселелер жергілікті тұрғындарға қолайсыздық тудырады. Дегенмен, бұл әсерлердің деңгейі оң ықпалдармен салыстырғанда төменірек екені байқалады.

Фестивальдар жергілікті қоғамның әлеуметтік-экономикалық дамуына, мәдени тұрақтылығына және тұрғындардың тұлғалық дамуына елеулі үлес қоса алады. Алайда олардың тиімділігін арттыру үшін тұрақтылық қағидаттарын сақтау және теріс әсерлерді басқару маңызды болып табылады.

Жалпы алғанда, зерттеу нәтижелері фестивальдардың жергілікті қауымдастық үшін маңызды әлеуметтік-экономикалық және мәдени ресурс екенін дәлелдейді. Олар аймақтың тартымдылығын арттырумен қатар, тұрғындардың тұлғалық дамуына, әлеуметтік белсенділігіне және өмір сапасына оң ықпал етеді. Әсіресе тұрақтылық факторының жоғары әсері фестивальдарды ұзақ мерзімді даму құралы ретінде қарастыру қажеттігін негіздейді.

Сонымен қатар, экологиялық және әлеуметтік теріс әсерлердің болуы фестивальдарды жоспарлау мен басқаруда теңгерімді тәсілді талап етеді.

Зерттеу нәтижелерін жүйелей отырып, фестивальдарды тиімді ұйымдастыру және олардың жергілікті халыққа оң ықпалын күшейту мақсатында келесі кешенді ұсыныстар ұсынылады.

Ең алдымен, фестивальдардың сәтті өтуін қамтамасыз ету және ұйымдастыру сапасын арттыру мақсатында ең алдымен жергілікті тұрғындарды жоспарлау және шешім қабылдау үрдістерін белсенді түрде тарту ұсынылады. Зерттеулер көрсеткендей, егер жергілікті қоғам бұл үрдістерден тыс қалатын болса, іс-шаралар тиісті деңгейде жүргізілмей, өз мақсатына жетпей қалуы мүмкін. Осы тұрғыдан алғанда, Түркістан қаласының әкімдігі мен фестиваль ұйымдастырушылары бірлесіп, тұрғындардың пікірін ескеретін қоғамдық кеңестер немесе онлайн кері байланыс платформаларын құруы маңызды. Тұрғындардың туризмге және фестивальдарға деген қабылдауын ұдайы зерттеп отыру ұйымдастырушыларға іс-шара барысында туындайтын әлеуметтік мәселелер мен инфрақұрылымдық кедергілерді алдын ала шешуге мүмкіндік береді. Бұл шараның нақты қол жеткізетін нәтижесі – жергілікті тұрғындар мен ұйымдастырушылар арасындағы серіктестікті нығайтып, фестивальдарды өткізудегі әлеуметтік кедергілерді жою және халықтың іс-шараға қытысу ықыласын барынша арттырады.

Екінші жағынан, фестивальдардың тұрақтылығы қала тұрғындарының тұлғалық дамуына ең күшті және мәнді әсер ететін басты фактор екені ғылыми түрде дәлелденді. Сондықтан фестивальдардың мәдени және экологиялық тұрақтылығын арттыруға баса назар аудару ұсынылады. Атап айтқанда, тұрғындар жоғары бағалаған жергілікті мәдениетті және тарихи мұраны сақтауға көмектесетін бағдарламаларды дамыту қажет. Сонымен бірге, қазіргі таңда төмен деңгейде бағаланып отырған табиғи ортаны қорғау шараларын күшейту маңызды. Бұл ұсынысты жүзеге асырудың нақты нәтижесі – туризмді дамытудың тұрақты тәсілдерін ілгерілетуге жол ашып, Түркістанның тарихи-мәдени құндылықтарын сақтайды және жергілікті тұрғындар арасындағы қауымдастық бірлігін нығайтып, олардың өз қаласына деген мақтаныш сезімін одан әрі арттырады.

Үшіншіден, фестивальдар кезінде туындайтын экологиялық және әлеуметтік болымсыз әсерлерді басқарудың жүйелі жоспарын әзірлеу ұсынылады. Сауалнама қорытындысы бойынша тұрғындарды ең көп мазалайтын мәселелерге көлік қозғалысы мен тұрақ мәселелері, шу деңгейінің артуы және қоқыс үйінділерінің көбеюі жатады. Бұл келеңсіздіктерді жою үшін фестиваль өтетін аймақтарда уақытша автотұрақтар желісін құру, қосымша қоғамдық көліктерді іске қосу, мобильді қоқыс сұрыптау бекеттерін орнату және кешкі уақытта шу режимін қатаң бақылауға алу ұсынылады. Бұл шаралардан күтілетін нақты нәтиже – қаланың экологиялық ластану деңгейін төмендету, инфрақұрылымдық шиеленістерді азайту және тұрғындардың күнделікті өмір сүру сапасына нұқсан келтірмей, оң әсерлердің жағымсыз әсерлерден басым болуын қамтамасыз ету болып табылады.

Төртіншіден, зерттеуге қатысқан қала тұрғындарының басым бөлігі 18–25 жас аралығындағы жастар және жоғары білімді мамандар екенін ескере отырып, фестивальдардың тұлғалық дамуды ынталандыру мүмкіндіктерін барынша кеңейту ұсынылады. Фестивальдар жергілікті тұрғындарға жаңа дағдыларды дамытуға және өз өнерлерін көрсетуге жағдай жасайтын негізгі алаң ретінде қолданылуы тиіс. Осы мақсатта іс-шаралар аясында шығармашылық хабтар, волонтерлік орталықтар ашу және жергілікті тұрғындарды уақытша

жұмыс орындарымен қамтуды ұлғайту ұсынылады. Бұл шараның нақты қол жеткізетін нәтижесі – Түркістан жастарының тұлғалық дамуын арттыруға тікелей септігін тигізеді, жастардың кәсіби және шығармашылық әлеуетін ашады және фестивальдың аймаққа әкелетін тікелей экономикалық пайдасы мен тұрғындардың әлеуметтік белсенділігін жоғарылатады.

Бұл зерттеу Түркістан қаласында жүргізілгендіктен, оның нәтижелері белгілі бір кеңістіктік шектеулілікке ие екенін көрсетеді. Болашақ зерттеулерде Қазақстанның басқа өңірлерінде өткізілетін оқиғалық іс-шаралардың экономикалық, экологиялық және әлеуметтік-мәдени аспектілерін салыстырмалы түрде талдау ұсынылады. Сонымен қатар, туризм саласындағы стейкхолдерлермен тереңдетілген сұхбаттар жүргізу арқылы фестивальдар мен туристік іс-шаралардың оң және теріс ықпалдарын кешенді түрде зерттеу орынды деп саналады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Alagöz G., Taş M. A research on the effects of festivals on local people // *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*. – 2022. – Vol. 5. – No. 2.
2. Jepson A., Clarke A. Events and community development // *Research Themes for Events*. – Wallingford, UK: CABI, 2013. – P. 6–17.
3. Boonsiritomachai W., Phonthanukitithaworn C. Residents' support for sports events tourism development in Beach City: The role of community's participation and tourism impacts // *SAGE Open*. – 2019. – Vol. 9. – No. 2. – Art. 2158244019843417.
4. Roberts S. An exploratory analysis of factors mediating community participation outcomes in tourism // *Tourism, Planning, and Community Development*. – Routledge, 2013. – P. 35–49.
5. Moscardo G. Community capacity building: An emerging challenge for tourism development // *Building Community Capacity for Tourism Development*. – Wallingford, UK: CABI, 2008. – P. 1–15.
6. Stoeckl N. Enhancing the economic benefits of tourism at the local level // *Building Community Capacity for Tourism Development*. – Wallingford, UK: CABI, 2008. – P. 16–28.
7. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Implementing the OECD Recommendation on Global Events and Local Development: A Toolkit. – 2021. – URL: OECD Toolkit (дата обращения: 18.03.2026).
8. Frisby W., Getz D. Festival management: A case study perspective // *Journal of Travel Research*. – 1989. – Vol. 28. – No. 1. – P. 7–11.
9. Skoultos S., Tsartas P. Event tourism: Statements and questions about its impacts on rural areas // *Tourismos*. – 2009. – Vol. 4. – No. 4. – P. 276–291.
10. Ziakas V. Fostering the social utility of events: An integrative framework for the strategic use of events in community development // *Current Issues in Tourism*. – 2016. – Vol. 19. – No. 11. – P. 1136–1157.
11. Батырова Н. Т., Асан Д. С., Нахипбекова С. А., Акимов Ж. М., Мукатова Р. А. Түркістанды тұрақты дамыту ретінде оқиғалық туризм бағыттары // *Статистика, учет и аудит*. – 2025. – Т. 1. – № 96. – Б. 219–231.
12. Батырова Н., Курманалиева Т., Акимов Ж., Касымова А. Қазақстанның ірі қалалары мысалында тұрақты туризмді қалыптастыруда стратегиялық жоспарлар бағыттарын ұсыну // *Bulletin of the International University of Tourism and Hospitality*. – 2025. – № I (7). – Б. 52–69.
13. Berselli C., Añaña E. S., Zucco F. D. A festival to call mine: Analysis of the impacts of the SESC International Music Festival, and its relationship with community pride and the quality of life of residents // *Revista Brasileira de Pesquisa em Turismo*. – 2021. – Vol. 15. – Art. e-2036.

14. Doe F. et al. Festival tourism and socioeconomic development: Case of Kwahu traditional areas of Ghana // *International Hospitality Review*. – 2022. – Vol. 36. – No. 1. – P. 174–192.
15. Okech R. N. Promoting sustainable festival events tourism: A case study of Lamu, Kenya // *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*. – 2011. – Vol. 3. – No. 3. – P. 193–202.
16. Kline R. B. *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. – New York: Guilford Publications, 2023.
17. Byrne B. M. *Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming*. – New York: Routledge, 2010.
18. Awang Z. *Structural Equation Modeling Using AMOS Graphic*. – Shah Alam: Penerbit Universiti Teknologi MARA, 2012.
19. Fornell C., Larcker D. F. Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error // *Journal of Marketing Research*. – 1981. – Vol. 18. – No. 1. – P. 39–50.
20. Hair J. F. Jr., Black W. C., Babin B. J., Anderson R. E. *Multivariate Data Analysis*. – 7th ed. – Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 2010. – 785 p.

REFERENCES

1. Alagöz G., Taş M. A research on the effects of festivals on local people // *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*. – 2022. – Vol. 5. – No. 2.
2. Jepson A., Clarke A. *Events and community development* // *Research Themes for Events*. – Wallingford, UK: CABI, 2013. – P. 6–17.
3. Boonsiritomachai W., Phonthanakitithaworn C. Residents' support for sports events tourism development in Beach City: The role of community's participation and tourism impacts // *SAGE Open*. – 2019. – Vol. 9. – No. 2. – Art. 2158244019843417.
4. Roberts S. An exploratory analysis of factors mediating community participation outcomes in tourism // *Tourism, Planning, and Community Development*. – Routledge, 2013. – P. 35–49.
5. Moscardo G. Community capacity building: An emerging challenge for tourism development // *Building Community Capacity for Tourism Development*. – Wallingford, UK: CABI, 2008. – P. 1–15.
6. Stoeckl N. Enhancing the economic benefits of tourism at the local level // *Building Community Capacity for Tourism Development*. – Wallingford, UK: CABI, 2008. – P. 16–28.
7. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). *Implementing the OECD Recommendation on Global Events and Local Development: A Toolkit*. – 2021. – URL: [OECD Toolkit](#) (accessed: 18.03.2026).
8. Frisby W., Getz D. Festival management: A case study perspective // *Journal of Travel Research*. – 1989. – Vol. 28. – No. 1. – P. 7–11.
9. Skoultos S., Tsartas P. Event tourism: Statements and questions about its impacts on rural areas // *Tourismos*. – 2009. – Vol. 4. – No. 4. – P. 276–291.
10. Ziakas V. Fostering the social utility of events: An integrative framework for the strategic use of events in community development // *Current Issues in Tourism*. – 2016. – Vol. 19. – No. 11. – P. 1136–1157.
11. Batyrova N.T., Assan D.S., Nakhipbekova S.A., Akimov Zh.M., Mukatova R.A. Turkistandy turakty damytu retinde okigalyk turizm bagyttary [Directions of event tourism as a means of sustainable development of Turkistan] // *Statistika, uchet i audit*. – 2025. – Vol. 1. – No. 96. – P. 219–231.

12. Batyrova N., Kurmanalieva T., Akimov Zh., Kasymova A. Kazakhstannyn iri kalalary mysalynda turakty turizmdi kalyptastyruda strategiyalyk zhosparlar bagyttaryn usynu [Proposing directions for strategic plans in the formation of sustainable tourism: The case of major cities of Kazakhstan] // Bulletin of the International University of Tourism and Hospitality. – 2025. – No. I (7). – P. 52–69.
13. Berselli C., Añaña E.S., Zucco F.D. A festival to call mine: Analysis of the impacts of the SESC International Music Festival, and its relationship with community pride and the quality of life of residents // Revista Brasileira de Pesquisa em Turismo. – 2021. – Vol. 15. – Art. e-2036.
14. Doe F. et al. Festival tourism and socioeconomic development: Case of Kwahu traditional areas of Ghana // International Hospitality Review. – 2022. – Vol. 36. – No. 1. – P. 174–192.
15. Okech R.N. Promoting sustainable festival events tourism: A case study of Lamu, Kenya // Worldwide Hospitality and Tourism Themes. – 2011. – Vol. 3. – No. 3. – P. 193–202.
16. Kline R.B. Principles and Practice of Structural Equation Modeling. – New York: Guilford Publications, 2023.
17. Byrne B.M. Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming. – New York: Routledge, 2010.
18. Awang Z. Structural Equation Modeling Using AMOS Graphic. – Shah Alam: Penerbit Universiti Teknologi MARA, 2012.
19. Fornell C., Larcker D.F. Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error // Journal of Marketing Research. – 1981. – Vol. 18. – No. 1. – P. 39–50.
20. Hair J.F. Jr., Black W.C., Babin B.J., Anderson R.E. Multivariate Data Analysis. – 7th ed. – Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 2010. – 785 p.

У. ТАГМАНОВ

PhD, қауымдастырылған профессор м.а.,
Халықаралық туризм және меймандостық
университеті, (Қазақстан, Түркістан)
e-mail: urmanbek.tagmanov@iuth.edu.kz
<https://orcid.org/0000-0003-2960-9816>

А. ПАРИДИНОВА

Аға оқытушы, Заң ғылымдарының
кандидаты, Халықаралық туризм және
меймандостық университет
(Қазақстан, Түркістан)
e-mail: aigul.paridinova@iuth.edu.kz
<https://orcid.org/0009-0005-9483-6603>

Н. КАБАШЕВА

Экономика ғылымдарының кандидаты,
доцент, Тұран-Астана университеті
(Қазақстан, Астана)
e-mail: kabasheva@tau-edu.kz
<https://orcid.org/0000-0002-7098-0185>

А. ДЖАКСИЛИКОВ

Аға оқытушы, Туризм магистрі,
Халықаралық туризм және меймандостық
университеті, (Қазақстан, Түркістан)
e-mail: a.dzhaksilikov@iuth.edu.kz
<https://orcid.org/0009-0009-1417-2510>

27.03.2026 ж. баспаға түсті
27.09.2026ж. түзетулермен келді
30.09.2026ж. басып шығаруға қабылданды

U. TAGMANOV¹, A. PARIDINOVA¹, N. KABASHEVA², A. JAXILIKOV¹

¹International University of Tourism and Hospitality

(Kazakhstan, Turkestan), e-mail: urmanbek.tagmanov@iuth.edu.kz

²University Turan-Astana (Kazakhstan, Astana)

ANALYSIS OF THE IMPACT OF FESTIVALS ON THE SOCIO-CULTURAL AND ECONOMIC LIFE OF THE LOCAL POPULATION

Abstract. The aim of this study is to examine how local residents perceive the impacts of festivals in the city of Turkistan. Data were collected through an online survey conducted among 226 local residents. Factor analysis and structural equation modeling (SEM) were employed to analyze the data and test the hypotheses. The findings indicate that the impacts of festivals on the local community are largely positive and multidimensional. Socio-cultural and economic factors highlight the significant role of festivals in enhancing the city's image and increasing tourist inflows. Additionally, festivals contribute to strengthening social engagement and facilitating effective leisure activities among residents. Although indicators of personal development demonstrate the importance of festivals in enhancing individual potential, the primary influence on this process is exerted by the sustainability factor. Sustainability ensures the long-term impact of festivals in preserving cultural heritage, strengthening social cohesion, and improving quality of life.

Keywords: festivals, event tourism, local residents, sustainability, Turkestan.

У. ТАГМАНОВ¹✉, А. ПАРИДИНОВА¹, Н. КАБАШЕВА², А. ДЖАКСИЛИКОВ¹

¹Международный университет туризма и гостеприимства
(Казахстан, Туркестан), e-mail: urmanbek.tagmanov@iuth.edu.kz

²Университет Туран-Астана (Казахстан, Астана)

АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ФЕСТИВАЛЕЙ НА СОЦИАЛЬНО-КУЛЬТУРНУЮ И ЭКОНОМИЧЕСКУЮ ЖИЗНЬ МЕСТНОГО НАСЕЛЕНИЯ

Аннотация. Цель данного исследования заключается в определении того, как местные жители воспринимают влияние фестивалей в городе Туркестан. Данные были собраны с использованием анкетирования: онлайн-опрос был проведён среди 226 местных жителей. Для анализа данных и проверки гипотез применялись факторный анализ и моделирование структурных уравнений. Результаты исследования показали, что влияние фестивалей на местное сообщество в целом является положительным и многогранным. Социально-культурные и экономические факторы подтверждают важную роль фестивалей в формировании имиджа города и увеличении туристических потоков. Кроме того, фестивали способствуют повышению социальной активности населения и эффективной организации досуга. Несмотря на то, что показатели личностного развития демонстрируют значимость фестивалей в развитии индивидуального потенциала, основное влияние на данный процесс оказывает фактор устойчивости. Устойчивость обеспечивает долгосрочное воздействие фестивалей на сохранение культурного наследия, укрепление социальной сплочённости и повышение качества жизни.

Ключевые слова: фестиваль, событийный туризм, местное население, устойчивость, Туркестан.